

תורה ודעת

**ובאו כולם
בברית יחד
נעשה ונשמע
אמרו כאחד**

יו"ל ע"י 'קהל עדת ירושלים' ♦ גליון 147 ♦ ערב חג השבועות תשע"א

בעניינא דיומא - זמן מתן תורתנו

מתורתו של רבינו הגאון רבי לייב מינצברג שליט"א

וחיי עולם נטע בתוכנו - היא תורה שבע"פ

(טור או"ח קלט)

עם ישראל שלא תשכח תורה שבע"פ מפיהם ומפי זרעם עד סוף כל הדורות שנאמר (ישעיה נט) 'ואני זאת בריתי אותם אמר ה', רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתי בפיו לא ימוש מפיו וגו' ולא כתיב ממך אלא 'מפיו ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם' (פרשת נח אות ג).

התורה שבע"פ היא פיסגת המעלה שבנתינת התורה, שהתורה נתונה בתוך לבם של ישראל, עד שהם עצמם נעשים מקור ושורש לצמיחת חכמת התורה, בבחינת נטיעה הנטועה בהם.

וכדאיתא בטור - 'אשר נתן לנו תורת אמת, וחיי עולם נטע בתוכנו' - פירוש 'תורת אמת' היא תורה שבכתב, 'וחיי עולם נטע בתוכנו' היא תורה שבע"פ דכתיב (קהלת יב) 'דברי חכמים כדרבנות וכמסמרות נטועים' (טור אורח חיים סימן קלט).

תורה שבע"פ היא התבונה שנתן הקב"ה בלב חכמי ישראל להבין ולהשכיל את חכמת התורה, והיא כוללת שני חלקים שכלולים במושג חכמה. השלב הראשון של חכמת תושבע"פ הוא הכח של 'די לחכימא ברמיזא' (מדרש משלי כב).

והיינו עניין הדרשות, י"ג מידות שהתורה נדרשת בהם. שמוטל על חכמי התורה לאמץ עיונם בעת לימודם את התורה שבכתב, להשכיל ולהבין את כל המשמעויות העדינות והדקות המרומזות בלשון התורה. כי התורה נכתבה בדקדוק עצום בשלימות של מכתב אלוקים, וכל דקדוק ושינוי בסגנון ואפילו הקל ביותר, יש בו משמעות רחבה וניתן ללמוד ממנו הלכות רבות.

המשך בעמוד הבא

א

אמרו בגמרא - אמר רבי יוחנן לא כרת הקדוש ברוך הוא ברית עם ישראל אלא בשביל דברים שבעל פה, שנאמר 'כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל' (גיטין ס:).

ואיתא במדרש תנחומא - ואם תאמר על התורה שבכתב כפה עליהם את ההר, והלא משעה שאמר להן מקבלין אתם את התורה ענו כולם ואמרו נעשה ונשמע, מפני שאין בה יגיעה וצער, והיא מעט, אלא אמר להן על התורה שבע"פ שיש בה דקדוקי מצות קלות וחמורות והיא עזה כמות וקשה כשאל קנאתה לפי שאין לומד אותה אלא מי שאוהב הקב"ה בכל לבו ובכל נפשו ובכל מאודו שנאמר 'ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך', ומנין אתה למד שאין אהבה זו אלא לשון תלמוד, ראה מה כתיב אחריו 'והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך', ואיזה זה תלמוד שהוא על הלב, הוי אומר 'ושננתם לבניך' זו תלמוד שצריך שנון - - - שכל מי שאוהב עושר ותענוג אינו יכול ללמוד תורה שבע"פ, לפי שיש בה צער גדול ונדוד שינה ויש מבלה ומנבל עצמו עליה, לפיכך מתן שכרה לעוה"ב, שנאמר 'העם ההולכים בחושך ראו אור גדול, אור גדול, אור גדול, אור שנברא ביום ראשון שגנוזו הקב"ה לעמלי תורה שבע"פ ביום ובלילה, שבזכותו העולם עומד, שנאמר (ירמיה נג) 'כה אמר ה' אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי, אי זה הוא ברית שנוהג ביום ובלילה זו תלמוד. - - - ואף הקב"ה כרת ברית

בגליון

בעניינא דיומא

וחיי עולם נטע בתוכנו - היא תורה שבע"פ
מתורתו של רבינו שליט"א

א

בעניינא דיומא

'נעשה ונשמע'

מתורתו של רבינו שליט"א

ה

חכמה ומוסר

'והבדלנו מן התועים'

מתוך שיחות רבינו שליט"א

ו

חקר ועיון

פסוקי 'ה' צבאות ו'אתה סתר לי'

הרב חיים יצחק פרוש

ה

שבת התאחדות

קהל עדת ירושלים

שכונת הגפן והתמר ביתר עילית

הרב מנחם ברמ"ד שיינברג - ביתר

ט

בירורי הלכה

פתיחת מגידה בשבת

הרב חיים יוסף מינצברג - בית שמש

יא

הודעות

ניתן להצטרף כמנוי לבטאון תורה ודעת
תמורת 10 ש"ח לחודש

ניתן להשיג את ארבעת האוגדנים
של גליונות תורה ודעת עם מפתחות

וכמו שכתב רש"י על הפסוק 'והאזנת למצוותיו' (שמות טו, כו) 'והאזנת - תטה אזנים לדקדק בהם'. כלומר שמצווים אנו להטות אוזן ולהבחין היטב בכל נימה בדברי התורה, להבין כל תנועה וצליל ומה שניתן ללמוד ממנה, הן בגדרי המצוה והן בפרטי קיומה.

ואכן נתן הקב"ה חכמה בלב חכמי התורה שיוכלו לעמוד על עומק רמזי התורה, עד שדי להם ברמז קל כדי לדרוש בו תילי תילים של הלכות, ויכולים הם להרגיש בסגנון הכתיבה אשר נותן התורה נתן לנו בקוצר מילין, והם מבחינים ברמזים הדקים הרשומים בהם ויודעים לדורשם ולהבינם.

ב

אכן למעלה מזה זכינו לעוד דבר נשגב בחכמת תורה שבע"פ והוא הכח של **'תן לחכם ויחכם עוד'** (משלי ט, ט).

דהיינו אפילו דברים שאינם רמוזים בלשון התורה, יש כח ביד החכמים לחדש ולהכריע הלכות מסברת לבם. כי הקב"ה נתן חכמה ותבונה לישראל לקנות בנפשם דעת תורה, ומתוך כך בכוחם להבין עניינים נוספים שלא נתפרשו כמו שכתוב 'יסובבנה ויבוננהו'. שנתן בינה בלבם להשכיל להבין את סברת התורה וחכמתה, ומכח חכמת התורה שנטועה בהם, באפשרותם להפיק הלכות ודינים מחודשים שלא נכתבו בתורה אפילו ברמז.

והיינו מה שמצינו סברות חז"ל לרוב כמו 'המוציא מחבירו עליו הראיה', 'אוש שלא מדעת', 'יש ברירה'. וכדומה. שכל אלו לא נאמרו בתורה בפירוש אלא הם מסברת חכמי התורה, שנעשם לבם כמעייין הנובע המוציא מתוכו חכמת התורה, ומסכימה דעתם לדעת המקום.

ודבר זה לסבור את סברות התורה הוא המעלה הנפלאה והרוממה שניתן לבני ישראל בתורה שבע"פ, שנתן לנו השי"ת את הכח הנשגב הזה שנהיה מסוגלים להגיע לידי מידה זו שתהיה דעתינו דעת תורה, ונתפוס בהשגתנו את דעת האלוקים.

והנה גדול כח הסברא מכח הדרשא, שאף בלי רמז בלשון התורה, יש לחכמי התורה הכח להשכיל ולהבין ולקבוע הלכות מסברת לבם. ולא עוד אלא שכל דרשא ורמז צריכים גם סמך מסברת הלב, וכדאיתא במהר"ל - 'עם כי חכמים ז"ל כל דבריהם מן המקרא מ"מ צריכים דבריהם טעם, כי לא דרש הכתוב לבד בא ללמד רק שיש כאן גם טעם שכלי, ודבר זה ברור ואין ספק כי לא על פי עד אחד סמכו, רק גם על הטעם השכלי שיש בזה' (נתיבות עולם ב - נתיב היסורין - פרק ב).

הרי שכל הסברא גדול מכח הדרשא, כי בכח הסברא הרי מצינו רבות שהחכמים קבעו הלכות מסברת לבם בלי סיוע מדרשא, אבל ההלכות הנלמדות מהדרשות תמיד מצורף להם גם סברא, ולא דרשו חז"ל את הכתוב אלא אם כן היה קים להם כן גם בסברא. כי עיקר קביעת גדרי הדברים תלוי בסברא שבכוחה יודעים החכמים לחדש דברים מחודשים להלכה.

ומצינו יתירה מזו שלפעמים גם נטו מפשטות משמעות הדרשא משום שהסברא מכריחה כן. כדאיתא בגמרא - **כדתניא 'והזהו בנדתה', זקנים הראשונים אמרו שלא תחול ולא תפקוס ולא תתקשט בבגדי צבעונין, עד שבא רבי עקיבא ולימד אם כן אתה מגנה על בעלה, ונמצא בעלה מגרשה, אלא מה תלמוד לומר 'והזהו בנדתה' בנדתה תהא עד שתבוא במים** (שבת סד:). הרי שאף שהזקנים הראשונים למדו זאת מפשטות דרשת הכתוב, בא רבי עקיבא ונחלק על זה מכח הסברא, ומשום כך נטה מדרך זו, לדרוש באופן אחר.

ועיין תוספות שבועות (כב: ד"ה איבעית אימא קרא) - **תימה כיון דאיכא**

סברא למה לי קרא, דהכי פריך בפ"ב דכתובות (דף כב.) גבי הא דאמר רב הונא מנין להפה שאסר הוא הפה שהתיר למה לי קרא סברא הוא הוא אסרה הוא שרי לה, ויש לחלק דיש דברים שאין הסברא פשוטה כל כך, וצריך הפסוק להשמיענו הסברא.

ג

צא ולמד כמה גדול כח סברת חכמי תושבע"פ, מהעובדא המובאת בגמרא מאחד האמוראים שלימד הלכה מסויימת ושאלוהו 'מנא לך הא', אמר להם 'מתלתא קראי, שמיע לי מרב ושמואל ורבי יוחנן' (עבודה זרה מ.). ופירש רש"י - 'מתלתא קראי - משלשה חכמים גדולים שהם כדאי לסמוך עליהם כעל המקרא'.

ועוד מצינו בגמרא - 'אמר ליה אביי אטו כל דלא ידע הא דרבי יצחק לאו גברא רבה הוא, בשלמא מילתא דתליא בסברא לחיי, הא גמרא היא וגמרא לא שמיע ליה' (גיטין ז:).

כלומר שאם לא היה החכם יודע דבר סברא יש בכך הוכחה שאינו גברא רבה, אבל אם לא ידע מימרא מקובלת אין זה פגם בגדלותו, הרי שעיקר גדלות החכם תלויה בכוח סברתו.

ומצינו בכמה מקומות בחז"ל שקבעו הלכות מכח סברת לבם, והקשו עליהם מפשטות דרשות הכתובים, ושנשאר בקשיא (כגון ב"ק נד. סנהדרין טו. ועוד), ובכל זאת הלכה לא זזה ממקומה. משום שמה שקובע להלכה הוא סברת החכמים, ואף שהוקשה להם מפשטות משמעות הדרשא, קים להו שבודאי אין הדרשא יכולה להיות נגד הסברא ובודאי יש ליה יישוב ועוד יאיר ה' את עיניהם להשיג זאת, אך כבר עתה הכריעו מכח סברתם אף שלא עמדו עדיין על יישוב הקושיא.

וזה לשון הגר"ח מוואלוז'ין במכתב לנכדו - 'וגם העיקר לאחוז בסברא הישרה, ואשר אינה ישרה לאמיתה של תורה גם אם מחודדת אותה תרחק, וכד דייקת שפיר תשכח שכל גדולי הראשונים והאחרונים ז"ל לא נשתבחו אלא בסברא ישרה כל הישר בסברא גדול מחבירו'.

ד

ומצינו בגמרא שהעריכו מידת מעלת חכמי התנאים על פי מידת כח הסברא שלהם, עיין מה שאמרו במסכת מכות (יז:). - 'אמר רבא דילידא אימיה כר"ש תיליד'. (רש"י - כל שאמו יולדת תבקש רחמים יהי רצון שיהא כרבי שמעון). ומסקנת הגמרא שם - 'אלא מאי דילידא אימיה כרבי שמעון דלמאי דסבירא ליה לדידיה מסרס ליה לקרא ודריש ליה'.

כלומר שגדלותו המיוחדת של רבי שמעון, היא בזה שדורש את המקראות בדרך של סירוס המקרא ובלבד שתהא ההלכה הנלמדת מהדרשא תואמת את סברתו. והרי זה אות על עוצם ותוקף כוחו של רבי שמעון בסברא, עד כדי כך שאם סברתו לא היתה תואמת את דרשת הפסוק כפשוטו, היה מסרס את המקרא ודורשו בהתאם לסברתו.

ובדבר זה הלך רבי שמעון בדרכו של רבי עקיבא רבו, וכדאיתא - **אמר רבי שמעון לתלמידיו בניי שנו מידותי שמידותי תרומות מתרומות מידותיו של רבי עקיבא** (גיטין סז.). שמצינו שבדבר זה דרכו שניהם על אותו הנתב של תוקף כח הסברא, כאמור לעיל שרבי עקיבא שינה את משמעות הדרשא בפסוק 'והזהו בנדתה' מכח הסברא.

ומשמע בחז"ל שעיקר תוקף כוחו של רבי עקיבא - שהוא 'עמוד תורה שבעל פה' - היה בעניין הסברא. כדאיתא בגמרא - **רבי מאיר ששימש את רבי ישמעאל ואת רבי עקיבא - - מעיקרא אתא לקמיה דרבי עקיבא ומדלא**

אלוקיך תירא פירש וכו' עד שבא רבי עקיבא ודרש את ה' אלוקיך תירא לרבות תלמידי חכמים (פסחים כב:).

ונראה הביאור בזה על פי מה שכתב בספר התניא - הקב"ה בכבודו ובעצמו לית מחשבה תפיסא ביה כלל, כי אם כאשר תפיסא ומתלבשת בתורה ומצוותיה אזי היא תפיסא בהם. ומתלבשת בהקב"ה ממש דאורייתא וקוב"ה כולא חד ואף שהתורה התלבשה בדברים תחתונים גשמיים הרי זה כמחבק את המלך... כשאדם מבין ומשיג איזו הלכה במשנה או בגמרא לאשורה על בוריה הרי שכלו תופס ומקיף אותה, וגם שכלו מלובש בה באותה שעה. - והוא יחוד נפלא שאין יחוד כמוהו ולא כערכו נמצא כלל בגשמיות להיות לאחדים ומיוחדים ממש מכל צד ופינה! וזאת מעלה יתירה גדולה ונפלאה לאין קץ אשר במצוות ידיעת התורה והשגתה על כל המצוות מעשיות.

כלומר שמשום כך דווקא רבי עקיבא היה בידו לדרוש כן. שמכיון שהוא הגיע לרום פיסגת המעלה בעניין הסברא עד שנתדבק עצם מציאותו בסברת התורה ונעשה דבק ומחובר להקב"ה ולכן ניתן לדרוש את הפסוק 'את ה' אלוקיך תירא' - 'לרבות תלמידי חכמים'. רבי עקיבא וחביריו הם שהגיעו לדרגה רמה זו של 'סברא', ששכל התורה נטוע בקרבם. והיינו מה דאיתא בזוהר - קודשא בריך הוא ואורייתא וישראל חד. שהתורה היא המאחדת את קוב"ה וישראל, שזוכים לדביקות זו עד שנעשים 'חד'.

והנה שני תנאים אלו רבי עקיבא ורשב"י היו מיוחדים גם בעניין השגת שמו יתברך וידיעת רזי התורה, שהרי רשב"י הוא שגילה את ספר הזוהר שכל סודות התורה תלויים בו. וכן מצינו ברבי עקיבא שהוא היחיד שנאמר עליו שנכנס לפרדס ויצא בשלום כדאיתא בגמרא - ארבעה נכנסו לפרדס וכו' רבי עקיבא עלה בשלום וירד בשלום ועליו הכתוב אומר 'משכני אחרך נרוצה' ואף רבי עקיבא ביקשו מלאכי השרת לדוחפו אמר להם הקדוש ברוך הוא הניחו לזקן זה שראוי להשתמש בכבודי (חגיגה יד: - טו:)

ולפי דברינו מבואר הטעם בזה, שמכיון שהיו דבקים בה' בגין דרגתם הנשגבה בתורה שבע"פ אזי קירבה זו אל הקב"ה הביאה אותם למראות קודש לצפות במרכבה ולהשגות בקדושתו ורוממותו ית"ש. וכעין המלאכים העומדים ממעל לו שרואים את קדושתו.

[והנה דרגה נעלית זו של תורה דיליה נקרא 'הודה של תורה'. דאיתא בגמרא (שבת פח:)] שבשעה שעלה משה למרום טענו מלאכי השרת לפני הקב"ה שאין זה כבוד לתורה שתינתן לבשר ודם, ותבעו - 'תנה הודך על השמים'.

וכבר ביארנו במקום אחר (בן מלך חג השבועות) שכאשר עלה משה למרום הרי היה זה כבר אחר מתן תורה בהר סיני. אלא שטענת המלאכים היה על נתינת התורה באופן של מתנה שתהיה נתונה בלב האדם. והיינו הבחינה האמורה של 'תורה דיליה' שדבר זה התבטא בנתינת הלוחות שדברי התורה חקוקים בהם, וכמו כן על ידי נתינתם תהיה התורה חקוקה בלב בני ישראל. וכדאיתא בגמרא - אמר רבי אלעזר מאי דכתיב 'חרות על הלוחות' אלמלי לא נשתברו לוחות הראשונות לא נשתכחה תורה מישראל (עירובין נד:). כלומר שמכיון שהתורה היתה חקוקה על לבם אין אפשרות שתשתכח מהם. וכן אמרו חז"ל על הפסוק 'ויתן אל משה כללותו' - 'ככלתו כתיב חסר שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן' (רש"י שמות לא, יח). דהיינו שבנתינת הלוחות נעשתה התורה לישראל בחינת עצם מעצמם ובשר מבשרם.

ועל זה טענו המלאכים כיצד ניתן לתת את התורה בארץ באופן נעלה כל כך, ועל דבר זה אמרו 'תנה הודך על השמים', כי זה נקרא הודה של תורה.

וכן מצינו בפרקי היכלות לגבי התפשטות תורה שבע"פ בימי בית שני המשך בעמוד הבא

מצי למיקם אליביה (רש"י - רבי עקיבא היה חריף טובא, ולא מצי רבי מאיר למיקם אליביה). אתא לקמיה דרבי ישמעאל וגמר גמרא וגמר (רש"י - גמרא - משניות שקיבל מרבותיו). והדר אתא לקמיה דרבי עקיבא וסבר סברא (עירובין יג:).

ועוד מצינו בגמרא - אמר אממר וחכם עדיף מנביא שנאמר ונביא לבב חכמה, מי נתלה במי הוי אומר קטן נתלה בגדול, אמר אביי תדע דאמר גברא רבה מילתא ומתאמרא משמיה דגברא רבה אחרינא כוותיה, אמר רבא ומאי קושיא ודילמא תרוייהו בני חד מזלא ניהו, אלא אמר רבא תדע דאמר גברא רבה מילתא ומתאמרא משמיה דרבי עקיבא בר יוסף כוותיה (בבא בתרא יב:). וברבינו גרשום שם - שהרי רבי עקיבא קים לן דלא היה מעולם גברא כוותיה.

ועיין מה דאיתא במסכת עבודה זרה (לד). דבעו מיניה מר עוקבא כמה הלכות ולא הוי בדיה. ועיין שם בתוס' (ד"ה רבי עקיבא) - פרש"י בפרק קמא דתענית (דף יא:): דגרס מר עוקבא דחס ושלום שרבי עקיבא לא היה מסתפק. וכן אמרו - אמר רבי יוחנן לבם של ראשונים כפתחו של אולם וכו' ראשונים - רבי עקיבא וכו' (עירובין נג:).

עוד איתא - משמת רבי עקיבא בטלו זרועי תורה ונסתתמו מעיינות החכמה (סוטה מט:): ועיין רש"י שם - זרועי תורה - עומק סברא ולסמוך טעמי תורה שבעל פה על מדרשי המקראות ואותיות היתרים ולשונות המשתנים במקרא. וראה בפיוט 'ארזי הלבנון' (על עשרה הרוגי מלכות) רבי עקיבא עוקר הרים וטוחנן זו בזו בסברה.

ועוד מצינו בכמה מקומות שרבי עקיבא חידש מעצמו הלכות מדעתו אף שלא קיבל לדרוש כן, ואחר כך נתברר שדבריו מכוונים למה שהיה מקובל לדרוש כגון מה שמצינו בגמרא - אמר רבי טרפון אקפח את בניי אם לא שמעתי להבחין הפרש בין קבלה לזריקה ואין לי לפרש אמר רבי עקיבא אני אפרש וכו' אמר לו רבי טרפון וכו' אני שמעתי ואין לי לפרש, אתה דורש ומסכים לשמועה בלשון הזה אמר לו עקיבא כל הפורש ממך כפורש מחיי (זבחים יג:).

וכן מצינו בירושלמי - תני ובני אהרן הכהנים יתקעו בחצוצרות תמימים ולא בעלי מומין דברי רבי עקיבא, אמר לו רבי טרפון אקפח את בניי אם לא ראיתי אחי אמי חיגר באחת מרגליו עומד בעזרה וחצוצרתו בידו ותוקע, אמר לו רבי עקיבא רבי שמא לא ראיתיה אלא בשעת הקהל, ואני אומר בשעת קרבן, אמר לו רבי טרפון אקפח את בניי שלא הטיתה ימין ושמאל, אני הוא שראיתי את המעשה ושכחתי, ולא היה לי לפרש ואתה דורש ומסכים לשמועה, הא כל הפורש ממך כפורש מחיי (ירושלמי יומא פרק א הלכה א).

ובמקום אחר - אמר לו רבי טרפון עקיבא עליך הכתוב אומר (איוב כח) 'מבכי נהרות חבש ותעלומה יוציא אור', דברים המסותרים מבני אדם הוציאם רבי עקיבא לאורה (אדר"נ פ"ג).

וזו הרוממות הנשגבה של עם ישראל שה' נתן לחכמי התורה דעת ותבונה מפיו, וחילק מחכמתו ליריאי, עד כדי כך שבידם להגיע לדרגה כזו שהם בעצמם יתקדשו בקדושת התורה ולבם יזדכך עד שיהיה עצם מהותם נעשה מציאות של תורה, ועל זה אמרו על התלמיד חכם - 'תורה דיליה' (קידושין ל:). כלומר שלבו הוא מקור לתורה וביכלתו להפיק תורה מדעתו ולחדש הלכות בכל חלקי התורה.

ה

ואיתא - רבי שמעון העמסוני דרש כל אתין שבתורה כיון שהגיע לאת ה'

ונראה שזה חוט השני בשיטת רבי שמעון בכל הלכות התורה, שעיקר הדגש הוא על סברת הדבר. וכגון מה דאיתא בגמרא לגבי מצורע שכתבה התורה שלמען טהרתו צריך לתת שמן על תנוך אוזנו הימנית ועל בוהן ידו הימנית וכו' ונחלקו תנאים במצורע שאין לו אוזן או בוהן ימנית (סנהדרין פח.). אין לו בוהן יד בוהן רגל אוזן ימנית אין לו טהרה עולמית וכו', רבי שמעון אומר נותן על של שמאל ויוצא. ועיין בגמרא (שם דף מה:): שפלוגתם היא אם 'בעינן קרא כדכתיב' או 'לא בעינן קרא כדכתיב', דרבי שמעון סבר שלא בעינן קרא כדכתיב, ולכן יכול הדין להתקיים גם בשמאל. כלומר שמסברת הלב ידעינן אלו דברים נאמרו בתורה לעכב ומה אינו מעכב.

עוד מצינו בדומה לזה שדעת רבי שמעון שיש לתת משקל חשוב לעניין הכוונה והלב. שנחלקו רבי יהודה ורבי שמעון בדבר שאינו מתכוון, ודעת רבי שמעון שדבר שאין מתכוון מותר, כלומר שלשיטתו בנידון של מידת החשיבות של המעשה מול הלב והרגש, גובר אצלו הלב והרגש, לעומת רבי יהודה שלדעתו המעשה בפועל יותר קובע והוא עיקר הדבר.

נכתב ע"י הרב י. מ. ו.

נקטו בלשון 'הדרה של תורה' - אמר רבי ישמעאל כך אמר רבי עקיבא משום רבי אליעזר הגדול מיום שניתנה תורה עד שנבנה הבית האחרון, תורה ניתנה, אבל הדרה יקרה גדולתה וכבודה ותפארתה אימתה פחדה ויראתה עשרה גאותה וגאונה זיוה וזיותה עוזה ועיזוזה וכבודה לא נתנו עד שנבנה בית אחרון (פכ"ז).

ונראה שזה גם רמז במה דאיתא במקובלים של"ג בעומר הוא כנגד ספירת הוד שבהוד. כי כבר ביארנו במקו"א של"ג בעומר הוא יום שמחת והצלחת תושבע"פ שפסקו תלמידי רבי עקיבא מלמות והיה יום גילוי סודות הרשב"י. ובחינה זו יש לה שייכות לעניין 'הוד' כי עומק תושבע"פ נקרא 'הודה של תורה'.

1

ומצינו בדעת רבי שמעון שנתן משקל מיוחד לסברא לגבי קביעת הלכות, שכידוע רבי שמעון דריש טעמא דקרא' (בבא מציעא קטו. ועוד) והיינו שאף שכל התנאים העמיקו לדעת טעמי המקראות, אבל רבי שמעון השתמש בטעם ובסברת הדין גם לגבי קביעת הלכות. כגון מה שנתבאר שם לגבי מה שנאמר בתורה 'לא תחבול בגד אלמנה' שיטת רבי שמעון דהיינו דווקא באלמנה עניה, אבל אלמנה עשירה מותר למשכנה. עיי"ש.

קהל עדת ירושלים - ישיבת המתמידים

ברכת מזל טוב חמה ולבבית

שלוחה בזה לאברכים החשובים בני קהילתנו הקדושה לרגל שמחת החלאקה לבניהם היקרים

הרב ברוך קוגלמן שליט"א
 הרב יהודה קופרשטוק שליט"א
 הרב שמחה קורנבליט שליט"א
 הרב דוד קירשנבוים שליט"א
 הרב חיים יעקב קלפהולץ שליט"א
 הרב אליהו קלצקין שליט"א
 הרב משה לייב בר"ד קלצקין שליט"א
 הרב ראובן קרישבסקי שליט"א
 הרב יהודה רובין שליט"א
 הרב יוסף בנימין בר"א רובין שליט"א
 הרב ישראל דוד רוטמן שליט"א
 הרב נתנאל שובקס שליט"א
 הרב שלמה זלמן שטיינברג שליט"א
 הרב שמעון שיינברגר שליט"א
 הרב יוסף חיים שלזינגר שליט"א
 הרב מאיר שלזינגר שליט"א
 הרב שלמה שלזינגר שליט"א
 הרב דוד שפירא שליט"א

הרב אפרים חשין שליט"א
 הרב נחמיה בר"א חשין שליט"א
 הרב יהודה בר"א כהן שליט"א
 הרב עמרם כהן שליט"א
 הרב משה לייב לוי שליט"א
 הרב ראובן בר"ד לוי שליט"א
 הרב יעקב בר"א לוצקין שליט"א
 הרב שמשון לוצקין שליט"א
 הרב יעקב לינדר שליט"א
 הרב אליעזר לנדי שליט"א
 הרב דוד בר"מ מינצברג שליט"א
 הרב חיים יוסף מינצברג שליט"א
 הרב משה אהרן מינצברג שליט"א
 הרב יואל ערנטל שליט"א
 הרב יהושע פרוש שליט"א
 הרב יעקב בר"מ פרוש שליט"א
 הרב מרדכי בר"ד פרידמן שליט"א
 הרב יהושע ציינווירט שליט"א

הרב יחיאל יהודה אקער שליט"א
 הרב ישראל מ. בלוי שליט"א
 הרב עמרם בר"מ בלוי שליט"א
 הרב שלמה בריזל שליט"א
 הרב בעריש ברנד שליט"א
 הרב יוסף בר"א ברנד שליט"א
 הרב יהודה ברנדויין שליט"א
 הרב ישראל מאיר גוטליב שליט"א
 הרב אברהם גנזל שליט"א
 הרב עמרם גרובר שליט"א
 הרב אורי הולצמן שליט"א
 הרב יצחק בר"מ הירשמן שליט"א
 הרב יוסף בר"א הרצל שליט"א
 הרב מרדכי בר"א הרצל שליט"א
 הרב מרדכי וייספיש שליט"א
 הרב יהושע בר"מ ווייץ שליט"א
 הרב יצחק ולנשטיין שליט"א
 הרב נפתלי זייבלד שליט"א

ברכת מזל טוב לאלו ששמם לא הגיע אלינו

יהי רצון שיזכו לרוות רוב נחת דקדושה מהם ומכל יו"ח מתוך בריאות ורוב שלום

נעשה ונשמע

איתא בגמרא - **דרש רבי סימאי בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו ששים ריבוא של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע** (שבת פח:).

ובמדרש גילו לנו מה היו שני הכתרים הללו - **מאה ועשרים רבוא ירדו, ואחד היה נותן עטרה בראשו ואחד חוגרו כלי זיין** (במדב"ר טז-כד).

והביאור בזה הוא כי שני מעלות ישנם בישראל, האחד הוא מעלת ועשיית המצוות וההתעסקות בעבודת ה'. וזה רוממות וגדולה נפלאה, שהם העם שנבחר לתפקיד רם ונשגב זה, להיות כהני ה' - לעסוק בעבודתו לשרתו ולכבדו, ולקבוע עצמם בהנהגה רוממה של גוי קדוש ועם סגולה.

ועל זה תיקנו חכמים בנוסח תפילת 'אתה בחרתנו' - **קדשתנו במצוותיך, וקרבתנו מלכנו לעבודתך**, היינו שנבחרו ישראל לעסוק במצוות ובעבודת ה'.

אולם יתירה על כך נאמרה עוד מעלה נשגבה בישראל - **וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך** (דברים כח:).

כלומר שלא זו בלבד שעוסקים בפועל בעבודת ה' ובמעשי המצוות, אלא גם יש להם לבני ישראל השראת השכינה ומעלת הדביקות בה', בכל עת חופפת עליהם דרגה רוממה של השראת קדושה עילאית, אשר מנשאת את ישראל למדריגות רמות, מעלה שהיא עטרה לראשם.

ועל עניין זה תיקנו בתפילת המועדים את המשך השבח - **ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת**.

כנגד שני עניינים אלו, תיקנו חכמינו את שני הברכות בכל יום 'אזור ישראל בגבורה' - 'עוטר ישראל בתפארה'.

ברכת 'אזור ישראל בגבורה' - היא כנגד מעלת 'קדשתנו במצוותיך וקרבתנו לעבודתך'. דהיינו הכח שיש לישראל לחגור עוז בעול המצוות, בגבורה שמלבישים על עצמם. וכמו שאמרו חז"ל 'איזהו גבור הכובש את יצרו'.

מעשי המצוות שהם פועלים בגבורתם ובכוחם, מהווים לישראל קישוט ואות גדולה, כגיבור שכלי זין הם תכשיטים עבורו (שבת סג:), וכן ישראל מצויינים וחגורים בכח וגבורה שיש ביכלתם להתגבר על היצר ולעמוד בנסיון מול פיתוייו, ולהתאמץ בעשיית המצוות.

ברכת 'עוטר ישראל בתפארה' - היא כנגד המעלה השניה דהיינו הפאר ואור הקדושה החופף עליהם. 'חכמת אדם תאיר פניו', 'ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת'. זיו הרוממות וזריחת הנוגה מטוהר נשמתם, השראת הקדושה וגדלות הנפש המגביה את אישיותם.

מעלה זו נמשכת ובה כהמשך מן המעלה הראשונה, כתוצאה מגבורת ופעולת מעשי המצוות, כבר הם בעצמותם נעשים מציאות של קדושה, העומדים לפני ה' ברוממות ותפארת בכבוד ובהדר. 'ישראל אשר בך אתפאר'. 'ואיש יהודה נטע שעשועיו'.

וזהו הביאור בעניין שני הכתרים עדיי חורב שעוטרו ישראל כאשר אמרו 'נעשה ונשמע'.

כי 'נעשה' הוא קבלת מעשה המצוות, ההתגברות על היצר והזריזות בפעולתם. ולכן כנגד נעשה נתקשטו בכלי זיין כגבור מלחמה, בחינת 'אזור ישראל בגבורה', דהיינו הגבורה לאזור חיל ולקיים את המצוות בשלימות בכל מצב במסירות ונאמנות.

ואילו 'נשמע' הוא הרצון לשמוע את חכמת התורה ולרומם את ההשגה. וכנגד 'נשמע' זכו לעטרה בראשם. בחינת 'עוטר ישראל בתפארה', שלימות והארה עליונה, המרוממים את היהודי, וחכמת התורה המאירה את פניו.

שני מעלות אלו הם בחינת תפילין של-יד ותפילין של-ראש. תפילין של יד הם בחינת המעשה, הזרוע והלב הפועלים במעשה האדם. תפילין של ראש הוא הפאר והטוטפות, השראת הקדושה והרוממות המאירים בנשמה - 'שמך הגדול והקדוש עלינו קראת'. וכפי שדרשו - 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך אלו תפילין שבראש' (ברכות ו:).

*

והנה בכללות הרי שני מעלות אלו, קיימים תמיד אצל העם היהודי. אולם בימות החול בולטת יותר המעלה של 'אזור ישראל בגבורה', העמל והיגיעה בלימוד התורה, הדאגה והזריזות בקיומה, וגבורת מעשה המצוות. ואילו ביום השבת בולטת יותר מעלת 'עוטר ישראל בתפארה'. וכמו שאמרו - **ברכו באור פניו של אדם וקדשו באור פניו של אדם, אין דומה מאור פניו של כל ימות השבת כמו שהוא דומה בשבת** (בר"ר יד). אור פניו של אדם הרי היא תפארת מעלת רוממותו וזיו חכמתו, כמו שכתוב 'חכמת אדם תאיר פניו'.

התוצאה של מעשי המצוות ועסק התורה של ימות החול מתנוצצת וזורחת בשבת, בשבת זוכים להרגשת והארת אור המצוות ואור התורה. כל המצוות שעושים בחול, רושמים וקדושתם מורגשת בנפש ביום השבת, ולימוד התורה שעוסקים בה בימות החול מאירה על הפנים בשבת, בחינת - **מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת**. בשבת קודש רואים יותר את 'שם ה' נקרא עליך'.

בשבת קודש גם בלי התפילין ישראל מעצמם מצויינים באור ה', השכינה שורה על פניהם. המצוות מזככים ומקדשים את ישראל, ובשבת קדושה זאת מתגלית ומאירה, השראת שכינה חופפת על כל בן ישראל.

ועיין שם בהמשך הגמרא שאחר שניטלו הכתרים מהם ניתנו למשה רבינו - 'אמר רבי יוחנן וכולן זכה משה ונטלן'. וידועים דברי האריז"ל (פרע"ח) שער שבת פ"ח) שבשבת משה רבינו מחזיר לישראל את הכתרים של נעשה ונשמע שניטלו מהם. כלומר שבשבת מתעלים ישראל לבחינת לוחות הראשונות שהתורה חקוקה על לבם, ואז קורן אור פניהם בקרני הוד שהוא עניין הכתרים כמו שכתבו התוס' במסכת שבת (דף פח. ד"ה שני כתרים). 'שני כתרים - של הוד היו, לפיכך כשנטל משה קרן עור פניו'.

ועיין מה שכתב רבי צדוק הכהן מלובלין זצ"ל - 'ושני הכתרים הם תפילין של יד ותפילין של ראש, תפילין של ראש שעל המוח חכמה מוחא' כתר נשמע', ותפילין של יד לקשר מעשה האדם שמכונים על שם הידים כלי המעשה, שיהיה הכל לעבודתו יתברך שמו זהו 'כתר נעשה' וכו', ובשעת מתן תורה נכתר כל אחד מישראל בב' הכתרים כתר תורה, ואף שאחר כך פרקום וזכה משה ונטלן (שבת שם) איתא בפרי עץ חיים שבשבת מחזיר משה רבינו הכתרים לישראל, וזה שאמרו בגמרא (עירובין צו:). דשבת אין צריכין תפילין שהם גופן אות, והיינו שאז נכתרין ישראל בכתרי נעשה ונשמע כמו במתן תורה, וממילא כל היום וכל הלילה האדם מוכתר בתפילין של ראש ותפילין של יד (פרי צדיק פרשת קדושים - אות ח).

ויש להבחין שבנוסח התפילה של שבת, אומרים 'קדשינו במצוותיך ותן חלקינו בתורתך'. ואילו בימות החול לא מצינו סגנון זה 'קדשינו במצוותיך'. אלא 'ודבק לבנינו במצוותיך'. וכן ב'ויהי רצון' של ברכות השחר אומרים 'ודבקנו במצוותיך'. כי בשבת זוהרת ומבהיקה קדושת המצוות על האדם, בשבת זוכים להרגיש בעליל את קדושת המצוות החופפת על היהודי ומרוממתו ומנשאתו - 'קדשינו במצוותיך'.

נכתב ע"י הרב י. מ. ו.

והבדילנו

'מחוייב המציאות' אשר פעל ועשה הכל, ואנו גם יודעים אימתי עשה זאת נודע לנו במדוייק באיזה זמן נברא העולם לפני כך וכך שנים, ואנו יודעים אף איך נברא העולם, כל אחד מאתנו יודע שבששת ימים ברא ה' את העולם, ויודעים מה נברא בכל יום, ואנו אף יודעים את כל מהלך התפתחות העולם מאז הבריאה ועד עתה, את כל עיקרי המאורעות, אנו יודעים מי עשה הכל ומי ממשיך לקיים את הכל.

עוד שאלה כבירה עומדת לפני האדם ומענה את נפשו, כל עוד שאינו יודע את פתרונו. והיא השאלה איך נכון וראוי לחיות. שהרי ניתן לחיות באופנים רבים, והחיים מזמנים לאדם כמה וכמה דרכים להתנהג בהם. ובפני האדם בר הדעת והמצפון ניצבת השאלה כיצד נכון לנהוג, והוא תוהה ומתייסר מחוסר אמצעים כיצד יכריע בשאלה כבידה כזו, ושנתו נודדת מעיניו מרוב ספקות, והשלווה ממנו והלאה.

ואם ינסה לפתור ולברר בעצמו את התשובה, אולי יטעה, וגם עד שיעמוד על האמת יעברו שנים ועידינים, ונמצא שאבדו רוב ימיו או כולם בהבל ותוהו, וצר לו מאד לפספס ולבזבז את החיים היקרים אשר עוברים לבלי שוב על נסיונות סרק וחי טעות, אשר עלולים להתברר כשגיאה מעיקרה.

וגם אם ישאל את הבריות מי ערב לו שגם הם אינם טועים, וגם בין האנשים והעמים השונים יש ריבוי שיטות וחילוקי דעות בכל דבר, והרי הוא נתון במבוכה ותהיה עצומה, ועיניו ולבו נשואים למצוא איזה חכם עצום אשר כל שבילי החכמה נהירים לו, אשר יידע בוודאות כי הוא החכם האמיתי, ויידע להנחות אותו כיצד לחיות.

והנה זכינו אנו עם ישראל, אשר הקב"ה בעצמו הופיע ונגלה אלינו ולימד אותנו את תורתו, חוקים צדיקים ומשפטים ישרים אשר יעשה אותם האדם וחי בהם. גילה לנו כיצד צריך לחיות, ולימדנו מה הוא דרך הישר והצדק ההגינות והעדינות, והוא יתברך מנחה אותנו במדוייק על דרך קדושה ורוממה, ומודיע לנו בפרטי פרטים מה טוב ונעלה קדוש ומרומם ומה בזוי ומושחת עוול ופגם. בהדרכה מלאה ומקיפה את כל סדר החיים, איך נכון וראוי לנהוג בכל פרט מן הדברים הקטנטנים עד הדברים הגדולים, למן הנידון כיצד סדר לבישת הבגדים עד לשאלה את מי נכון לשאת לאשה וכיצד להקים משפחה.

ואמנם אנו ישראל גם נצטווינו על כך במסגרת תפקידנו המיוחד, אך גם אלמלא הציווי, הרי עצם הגילוי שהודיענו ולמדנו מהי הדרך הטובה והישרה, מנחיל לנו אושר בלי גבול. גם אילו לא נצטווינו על המצוות היה עלינו לשמוח ולרקוד עם התורה המלמדת אותנו את הדרך הנכונה כיצד לחיות את החיים, ונפשנו שבה למנוחתה כאשר היא סמוכה ובטוחה שאחת היא הדרך הזו ואין בלתי, שהרי הקב"ה בעצמו קבע אותה והוא מנחה אותנו במעגלי צדק ומלמד אותנו את הדרך אשר נלך בה ואת המעשה אשר נעשה.

אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו, מה רב האושר אשר נפל בחלקנו כאשר זכינו אשר ה' יתברך בחר בנו מכל העמים. וכפי שאנו מפרטים בנוסח התפילה שבעה דברים נשגבים הכלולים בבחירת עם ישראל - 'אתה בחרתנו', 'אהבת אותנו', 'רצית בנו', 'רוממתנו מכל הלשונות', 'קדשתנו במצוותיך', 'קרבתנו לעבודתך', 'ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת'.

תקצר ידינו מלהביע ולבטא את עוצם השמחה והאושר, אשר זכינו לו באשר האלוקים הגדול עושה שמים וארץ בורא העולם ומנהיגו, אשר קדוש הוא מלהשיגו ולדעתו. הוא בחר בנו קרוצי חומר לתפקיד הנכבד לשאת את שמו בעולם, וקרבתנו אליו בחיבות ואהבה לעמוד לפניו לשרתו ולהיות לו גוי קדוש, כרת אתנו ברית אהבה והנחיל לנו מורשה את תורתו הקדושה תורה שכתב ותורה שבע"פ.

ברם גם מלבד בחירתנו המיוחדת לעם לה' וגם אלמלא מעמדנו המיוחד וקבלת התורה והמצוות, כבר זכינו לאושר עצום בעצם התוודעותנו לידיעות האמיתיות שנגלו לנו.

הכרת הידיעות והאמת כשלעצמה מתנה יקרה היא לאדם, ופותרת עבורו חידות סתומות ומונעת ממנו מועקות קשות אשר מבלעדי ידיעתן עשויות ליטול ממנו את אושר חייו ולהטרידו ללא נשוא, ועצם הגילוי יש בו למלאות את האדם בשמחה ואושר אין קץ.

השאלה הראשונה אשר אינה נותנת לאדם מנוח היא השאלה מהי כל המציאות, היכן אני נמצא, מניין קיים הכל והיאך אני בעצמי קיים, מי עשה ופעל כל זאת, מאימתי הכל קיים, ובאיזה אופן נוצר הכל.

והנה בתחילה כשנולד האדם וכל עוד שהוא בקטנותו הרי אין בו דעת לשאול, אולם כאשר האדם מגיע בהתפתחות אישיותו לשלב שהוא כבר עומד על דעתו, ומתחיל להתבונן במה שמתרחש סביבו, מציקה לו שאלה זאת ומטרידה אותו יומם ולילה, ואין הוא מוצא מרגוע לנפשו כל עוד אין בידו תשובה ברורה.

וכפי שמתאר מרן החזון איש בתחילת ספרו 'אמונה ובטחון' - 'אם האדם הוא בעל נפש... ועינו מרהיבה ממחזה שמים לרום, והארץ לעומק, הוא נרגש ונדהם, כי העולם נדמה לפניו כחידה סתומה, כמוסה ונפלאה, והחידה הזאת מלפפת את לבבו ומוחו, והוא כמתעלף, לא נשאר בו רוח חיים, בלתי אל החידה כל מעיינו ומגמתו, ודעת פתרונה כלתה נפשו, ונבחר לו לבוא באש ובמים בשבילה, כי מה לו ולחיים, אם החיים הנעימים האלו נעלמים ממנו תכלית ההעלם, ונפשו סחרחרה ואבלה וכמוהו להבין סודה ולדעת שרשה והשערים ננעלו'.

והנה מה רב האושר אשר אנו בני ישראל יודעים את התשובה לשאלה החובקת זרועות עולם, לנו ידוע כל זאת. בעל הבירה נגלה אלינו ואמר אני הוא בעל הבירה. אנו יודעים שיש אחד יחיד ומיוחד

מן התועים

שבכוחם להטריד ולערער את שלוות רוחנו מיסודה. ודומה הדבר למי שמעולם לא הגיע לרעבון, כי בטרם שמגיע לרעב הטעם האמיתי של אכילה כיצד הנפש מתענגת על שביעתה ונחה מרעבונה. וכמו שמתאר החכם מכל אדם 'כמים קרים על נפש עיפה' (משלי כה, כה) כלומר שרק נפש עיפה וצמאה מרגישה את עוצם הרגשת הרוויה של 'מים קרים'. וכמו כן בטרם עמדנו על דעתנו ובטרם תהינו על עולמנו כבר נתגלה לנו כל הסוד. עד כי מעולם לא חשנו את הצורך שבדבר, לא כאבנו את הריקנות ולא השתוממנו מן התווה של חוסר הידיעה כיצד קיים הכל, לא הרגשנו את התהייה אחר דרך חיים, ולא חווינו את המשבר של פחד העתידות. אולם מי שרוצה לחוש באמת את עוצם השמחה והרוממות מידיעות אלו הדברים, עליו להתבונן בדבר ויתאר לעצמו אילו לא היה יודע כל זה, כמה היה חסר לו הדבר, ואז יוכל להבין באמת את מידת גודל התרופה שכל אחד משלושת ידיעות אלו מעניקה לחייו, וגם יחוש אז את עצמת התשובה במלוא תוקפה, ולא יהא כאותו אדם שלא רעב ולא צמא מעולם אשר אינו מרגיש בשלימות טעם האכילה.

*

והנה שלשה דברים אלו הגיע אליהם אברהם אבינו עוד בטרם בחר בו ה' לעשות ממנו עם סגולה. שהרי ביחס לידיעת הבורא אמרו חז"ל 'בן שלש שנים הכיר את בוראו' (נדרים לב.). אמר רבי יצחק משל לאחד שהיה עובר ממקום למקום וראה בירה אחת דולקת אמר, תאמר שהבירה זו בלא מנהיג, הציץ עליו בעל הבירה ואמר לו אני הוא בעל הבירה (בר"ר לט, א). וכמו כן לגבי הכרת ה' כמנהיג העולם כתוב ויקרא בשם ה' והעמיד לפניו מזבחות, ומבואר בחז"ל שלימד את הבריות לברך את ה' על המזון שנותן להם.

וכן לגבי ההליכה בדרך הישרה הרי נאמר - 'כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט' (בראשית יח, ט). ומשמע מזה שנהג כן גם לפני שבחר בו ה', שהרי הכתוב מנמק שעל כן בחר בו ה' ואהב אותו משום ששומר דרך ה' לעשות צדקה ומשפט. ואם כן הרי כבר אז ניתן לו להשיג ולדעת מהו רצון ה', וכדאיתא במדרש - 'אמר רבי שמעון אב לא למדו רוב לא היה לו, ומהיכן למד את התורה, אלא זימן לו הקב"ה שתי כליותיו כמין שני רבנים, והיו נובעות ומלמדות אותו תורה וחכמה' (בראשית רבה סא, א).

אכן אין קץ לאשרנו ולרוממות כי מעבר לשלושת דברים אלו, נתוספו לנו עוד שבעה מעלות נשגבות כאשר בחר בנו ה' וציוה אותנו על כל המצוות וקדשנו ורוממנו - שבעת הדברים הנפלאים שנאמרו ב'אתה בחרתנו'. **אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו.**

עוד מצוקה קשה פוקדת כל נפש עלי אדמות בעת עמדה על דעתה, בראותה שהעולם מלא פגעים ומזיקים, ומאורעות רבות מתרגשות ו באות לעולם. וחרדת אימים נופלת עליו מיוחד פתאום שלא יבוא, ותמיד אחוז הוא חששות שמא יארע לו דבר מה, ואולי יבואו עליו לסטים וחיות רעות וכל מיני אנשים רעים ובעלי דין קשים. ולפעמים האדם עצמו שוגה וגורם נזק לעצמו. והחיים כולם מלאים חרדות ופחדים, בהביטו על העתיד מי יוכל להבטיח לו שגם למחר ימצא את פרנסתו ויוכל לספק את צרכיו וצרכי משפחתו. וחדשות לבקרים נשמעים מאורעות קשים, שריפות ורעידות אדמה סופות ושטפונות, והריהו מתהלך מתנדנד כקנה תלוש בעולם ללא שום מחסה ומגן להיאחז בו, כי מי יבטיח לו שלא יקרה אותו מקרה ופגע, ויפגע בו ובמשפחתו. ונפש האדם כל כולה מייחלת ומבקשת למצוא חסות ובטחון, להשיג מישהו נאמן לו ובעל יכולת שישמור עליו ולא יניחנה להיות מופקר למקרים.

והנה אנו בני ישראל יודעים את האמת הגדולה, שאכן גבוה מעל גבוה שומר, והקב"ה מנהיג את העולם והוא עשה ועושה ויעשה את כל המעשים. והוא שומר עלינו ומנהיג אותנו, ואנו יכולים להיות רגועים ולחסות בצלו, ומה טוב חלקנו שאנו יודעים שהעולם איננו הפקר וכל מה שמתרחש הכל בשליטה מלאה, שום דבר אינו מופקר למקרים, ושום מאורע ונזק אינו קורה במקרה, רק מה שה' קבע וגזר שיהיה כן, ואין שום דבר יכול לקרות מבלי רצונו יתברך. כמו שאמרו - 'אמר רבי חנינא אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה' (חולין ז:). ואף אנשים אחרים אין יכולים לפגוע בו ולשנות ממה שנגזר עליו, 'אין אדם נוגע במוכן לחבירו ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא' (יומא לח:). ואף מה שנעשה לו על ידי אנשים אחרים הם שליחיו של הקב"ה לפגוע בו או להועיל לו.

וגם הראינו לדעת ששום דבר אינו קורה בלי חשבון, אלא את הכל עושה בצדק באמת וביושר וכל דרכיו משפט, וגם הוא טוב לכל ורחום וחנון ורב חסד. ונמצא שאנו חוסים תחת חסות טובה ביותר ומושלמת בתכלית השלימות.

והדבר גם תלוי ביד האדם, שבאפשרותו לשפר את מעשיו ולזכות להנהיגה של יותר חסד ורחמים. ומלבד זאת שהכל נעשה בצדק ובמשפט, יש עוד אפשרות להתחנן ולבקש לתוספת שפע ורחמים ואזניו של הקב"ה כרויות לשמוע והוא מאזין תפילה ונענה לבקשת כל פה. הרי מה רב האושר וגדולה השמחה כי גם מהדאגה הזאת נפטרנו, ואנו משליכים על ה' כל ייבנו.

אמנם אין אנו חשים ומרגישים את השמחה הכבירה בידיעת שלשה דברים נפלאים אלו, והסיבה לכך היינו משום שהורגלנו בטובה זו מלכתחילה, ומעולם לא טעמנו את טעם הקושי שיש לו לאדם טרם הגיע לידיעת הפתרון, ומעולם לא עמדו לפנינו שלושת קשיים אלו

פסוקי 'ה' צבא-ות' ו'אתה סתר לי'

בר"ת אתה ס'תר לי מ'צר. אכן ביום שאין אומרים בו תחנון אין לאומרם כי בימים אלו אין לו שליטה ואין לעורר אותו עכ"ל. וזה שלא כמנהגנו כלל בכל אופן. [ובסידור עבודת השם (מנהג בעלזא) כתוב שפסוק אתה סתר לי אין אומרים ביום שאין אומרים תחנון].

וא"כ לפי כל הנ"ל אינו ברור המקור שנוהגים בכל פעם לומר הפסוקים האלו ג' פעמים בין בשחרית ובין בערבית. [ואולי זה נובע ממה שבכמה ספרים מהנ"ל היה כתוב בראשי תיבות ג"פ, והכוונה הוא ג' פסוקים' ופענחו הר"ת בטעות לג' פעמים, ומשם השתרבב אח"כ לכל הסידורים וצ"ע].

ובסידור רבי שבתי סופר מפרעמסלא (תלמיד הלבוש) שהוא היסוד לכל הסידורים שנתחברו, שנדפס בציווי ובהסכמות כל גדולי דורו ובתוכם הב"ח הסמ"ע המהרש"א השל"ה ועוד הרבה, [ונדפס מכת"י בשנת תשס"ג] בהקדמה הפרטית סימן ו' לסדר הקטורת אינם מופיעים כלל הפסוקים הנ"ל, ורק בהקדמה שם סימן ל בסדר הקטורת שנתקן לצורך המגיפה רח"ל שם מופיעים הפסוקים הנ"ל. [ובסידור 'אזור אליהו' (נוסח הגר"א) השמיטו לגמרי את הפסוקים הנ"ל עפ"י סידור ר"ש הנ"ל].

והאדמו"ר ממנוקאטש בספרו 'חמש מאורות' [מאמר נוסח התפלה אות יב] כתב - 'פסוק אתה סתר לי וגו' אין לומר בכל יום אחר הקרבנות ופסוקי ה' צבא-ות וגו', כי אינו ענין ושייכות לאמרו רק בעת המגפה רח"ל כמ"ש האריז"ל עכ"ל.

ובאמת ראיתי שבסידורים הספרדיים המדויקים לא נמצא התוספות של ג' פעמים לא בשחרית ולא בערבית, ורק בסידורים האשכנזים נדפס כן, וצריך עיון ובירור היטב בכל הנ"ל. וה"ו לא באנו לערער ורק לעורר.

בשער היחודים פי"א עיי"ש].

וביסוד ושורש העבודה (שער האשמורות פי"א) כתב דלעולם צריך לאומרו ג' פעמים כל פסוק. וכ"כ הגר"ח פאלאגי בספר 'זכר החיים' (סימן ז).

והנה בעיון בכל המקורות בספרי הקבלה אין לזה מקור, דזה לשון שער הכוונות (ענין תפילת שחרית - נוסח התפילה), ובכל פעם שיאמר פיטום הקטורת צ"ל אחריו ג' פסוקים אלו. ובפרי עץ חיים (שער עולם העשייה פ"ה) איתא - 'אח"כ יאמר ה' צבא-ות וכו' ג"פ, וצריך לאומרם בכל פעם אחר שאומר פיטום הקטורת'.

ושם בפ"ב איתא - 'ובכל פעם שיאמר פיטום הקטורת צ"ל ג' פסוקים אלו בסופו, וכן בתפלת ערבית איתא ג"כ בשער הכוונות (דרוש א) - המזמורים שנהגו לומר קודם תפלת ערבית לא היה נוהג מורי ז"ל לומר שום מזמור זולתי ג' פסוקים אלו של ה' צבא-ות וכו' עכ"ל.

ובספר 'נגיד ומצוה' (עמוד מו) כתב - כל זמן שתאמר פיטום הקטורת תאמר אותן ג"פ ה' צבא-ות עמנו, ה' צבא-ות אשרי אדם, ה' הושיעה המלך, כי הם מסוגלים, וכן מנהג מורי בכל פעם שהיה אומר פיטום הקטורת. וגם ח"ו אם היה זמן מגיפה רח"ל היה אומר רבון העולמים גלוי וידוע וכו', ולא שום פסוק אחר שנוהגים זולת אלו הנזכרים, רק שהיה אומר כל פסוק ג' פעמים עכ"ל. וכ"כ בספר 'אור צדיקים' בעמוד התפלה (סי"ג ס"ד).

ומצאתי שבבספר 'אור הישר' (למהר"ם פאפרוש תלמיד מהרח"ו) עמוד העבודה סימן ז בסדר אמירת קרבנות כתב, ואחר הקטורת אומר הפסוקים ה' צבא-ות כו' ג"פ, אתה סתר ג"פ כו', פנים ואחור ג"פ, ואח"כ מסיים, ופסוקי ה' צבא-ות ואתה סתר כנ"ל, ואומר אחר פסוקי הקטורת לפי שהם מסוגלים להצלה מהס"מ שנרמז

בכל הסידורים נדפס באמירת הקרבנות, ובסידורי נוסח ספרד גם באין כאלקינו, ולפני תפילת ערבית, שצריך לומר את הפסוקים ה' צבא-ות, ה' צבא-ות, ה' הושיעה, כל שלושת הפסוקים ג' פעמים. [ויש שנהגו כן גם בהבדלה].

והנה המקור לאמירת הפסוקים הוא בירושלמי ברכות (פ"ה ה"א) דאיתא שם בזה"ל - 'לעולם לא יהא הפסוק הזה זו מתוך פיך, ה' צבא-ות עמנו משגב לנו אלהי יעקב סלה, ורבי יוסי מוסיף גם הפסוק ה' צבא-ות אשרי אדם בוטח בך'. [וכן הובא בילקוט שמעוני תהלים רמז תשנג].

ובספרי המנהגים מרבתינו הראשונים, המנהיג (דיני תפלה) והאשכול ובראבי"ה (ברכות צב) ובכל בו (סימן ו) ועוד, הביאו זאת בסדר התפילה בפסוקי דזמרה בהודו עפ"י הסמך של הירושלמי, והבית יוסף (או"ח סימן נ) מביאם בשמם.

ואמירתם בסדר הקרבנות ובאין כאלקינו מצינו לראשונה להאר"י ז"ל בשער הכוונות (דרושי תפילת השחר דרוש ג' ובסוף ענין תפילת השחר).

ויש לציין שפסוק ה' הושיעה לא נזכר בירושלמי ורק הראשונים הנ"ל הוסיפוהו. והטעם פירש המבי"ט בספר 'בית אלוקים' (שער התפלה פ"ז) - ומפני כי ה' הושיעה הוא סוף מזמור כמותם, והוא מזמור יענך ה' ביום צרה המסוגל לכל צרה, אנו אומרים אותו ג"כ. עכ"ל. והרמ"ק כתב דפסוק א' אמרו אברהם - שהוא חסד, ופסוק ב' אמרו יצחק - שהוא גבורה, ופסוק ג' אמרו יעקב - שהוא תפארת.

והנה בכל המקורות האלו לא מצינו שצריך לאמרם ג' פעמים, ולראשונה מופיע כן בנגיד ומצוה למהר"י צמח תלמיד מהר"ח ויטאל (עמוד מו) שבזמן המגיפה רח"ל היה אומר האר"י כל פסוק ג' פעמים. [והמקור שבמגיפה אמרו ג' פעמים הוא

שבת התאחדות "קהל עדת ירושלים" שכונות "הגפן" ו"התמר" ביתר עילית

פרשת בחוקותי תשע"א - ישיבת בעלזא קרית יערים-טלזסטון

הרב מנחם ברנ"ד שיינברגר - ביתר עילית

היוצר של "אווירת השבת" הייחודית השוררת בין חברי הקהילה.

בואכה "קרית יערים" אשר בפאתי הרי עיר הקודש והמקדש, עת ינטו הצללים ערב יום השביעי, ניתן להרגיש בתנועה ההולכת וגוברת של אברכי משי מהרי יהודה, כולם פניהם קורנים אור ואושר צועדים בצוותא לעבר האולם הגדול בישיבת בעלז, לעשות את השבת, בפתח ההיכל ניצב רבינו שליט"א ובפניו ארשת של חיוך אבהי, ומקבל את כל אחד ואחד בנועם בל יתואר.

תפילת "קבלת שבת" מקבלת תוספת משמעות, כאשר מתוך חרכי ההיכל מעבר למרחב השדות נראית השמש השוקעת בשפולי הרקיע בפאתי מערב, ויוצרת מחזה של צבעים מרהיבים, שמים וארץ, שמש ועננים, ארזים עם שבלים, וכל מראה הוד זה מבשר את בוא השבת - הנה זה בא! וכל הקהל מקבל אותו ברגשי קודש גואים, ופוצחים בזמרה "לכה דודי לקראת כלה פני שבת נקבלה".

וכדרכו בקודש, רבינו שליט"א יוצק מילים לתוכן מעמד זה, ונושא דברות קודש בעומק ברכת וקדושת השבת וכן מבאר בטוב טעם את תוכן תפילת "קבלת שבת", המתארת את מלכות ה' בעולם בימינו, ולעתיד לבוא.

בסיום תפילת ערבית של שבת, צועדים בנינוחות בני הקהילה לעבר האולם אשר בו שולחנות פאר ערוכים, משל היה זה סעודת מלכים, ואכן כן הדבר, זו סעודתו של מלך מלכי המלכים, אשר אנו בניו 'כנסת ישראל' מסבים על שולחנו - כמלך ומטרוניתא.

לפני קידוש היום, מקדים רבינו שליט"א ומבאר את תוכן הקידוש, שיש בו כמה חלקים: "אשר קדשנו במצוותיו ורצה בנו" שהיא כעין ברכת המצוות "שציונו על השבת". ובנוסף לכך הנחילנו הקב"ה את שבת קדשו באהבה וברצון, ונתן לנו אותה כמתנה טובה משום שרוצה בנו. עוד מציינים בקידוש את מה שהשבת היא "זכרון למעשה בראשית". וכן השבת הוא "מקרא קודש" ככל המועדים, אלא שהוא חשוב מכולם, שהרי נאמר ראשון בפרשת מקראי הקודש. וכן הוא "זכר ליציאת מצרים", לפי שעצם יום מנוחה מבטא את היותנו בני חורין כפירוש התוס'. ועוד, לפי שהשבת מבטא את היותנו עם ה', שזהו תוכן יציאת מצרים - להיות לו לעם. ועוד מצויין כאן מעלת השבת שהיא אות על קדושת ישראל 'כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים'.

על אף שלאחרונה מושג "שבת התאחדות" הפך לנחלת הכלל, וכמעט אין חוג וקהילה אשר מוותרים על קיום "שבת גיבוש". מי שהשתתף בשבת ההתאחדות של אברכי קהילת ביתר משכונת 'הגפן' ו'התמר' בני 'קהל עדת ירושלים', נוכח לראות, שב'קהל עדת ירושלים', מושג "שבת התאחדות" במתכונתה המקורית, שהורתה ולידתה ב"ישיבת המתמידים" ההיסטורית, עדיין לא נס ליחה, עד שניתן לומר "מי שלא ראה שבת בקהל עדת ירושלים - לא ראה שבת מימיו".

ב"קהל עדת ירושלים" ה"שבת" הוא הנושא המרכזי התופס את כל חללו של יום השבת לכל אורך הדרך, כאן השבת אינה "שבת גיבוש" גרידא, שמרכז היום הוא ה"גיבוש", וה"שבת" הוא רק אמצעי, יום שיש בו זמן נוח להיפגש ולשוחח בשבת אחים גם יחד.

ב"קהל עדת ירושלים" המרכז הוא ה"שבת", וה"שבת" בכללותה ופרטותיה ברוממותה ובקדושתה, היא זו שאופפת ומאחדת את חברי הקהילה, באווירה הייחודית השורה ביום השבת בין כתלי הקהילה, כאשר במשך ימי השנה כל אחד משרה את אווירת השבת בביתו, וכאן במפגש של מאה ועשרים אברכי הקהילה העושים את השבת בצוותא, ניתן למשש את אווירת השבת העילאית. המטרה היא לחוות יחד את רוממות ונועם השבת ומנוחתה במתכונתה האמיתית, ומתוך כך להעתיקה ולעשותה במשך כל שבתות השנה.

המושגים של "נשמה יתירה" ו"מלאכים" המלווים את האדם ביום השבת, מקבלים משמעות ממשית שאפשר לחוש בה ולראותה בעיני בשר. הרוגע והשלווה האופפות את חברי הקהילה, והקשר האמיץ של "צלם האלוקים" עם יוצרו מגיעים לשיאם ביום שבת זה. יחד עם זאת הנושאים העומדים על הפרק במשך כל השבת הם ממהותו של יום גדול וקדוש זה, כמו ההתבוננות בעוצמת הבריאה, בקדושת עם ישראל, בקשר האמיץ של הבורא עם עמו ישראל. וכל נושאים אלו מתעצמים ביתר שאת וביתר עז, ומוכפלים פי מאה ויותר, וברב עם הדרת מלך.

רבנו שליט"א אשר הוא האדריכל הרוחני של צביון קהילתנו בכלל וצביון השבת בפרט, הוא אשר יצר את סגנון השבת הנעשה בקהילתנו מהחל ועד כלה, כאשר במהלך מספר עשורים משכלל ומייפה, ויוצק תוכן ועניין ליום גדול ונשגב זה - בכתב ובעל פה. ניתן לומר, שהוא

שבת התאחדות "קהל עדת ירושלים" שכונות "הגפן" ו"התמר" ביתר עילית

המשך מעמוד הקודם

במילי דחידודי, בהלכה ואגדה בשילוב הבנות דקות בעומק התורה המתאימות ליום השבת, אשר השתלבו יחד עם נעימות וזמירות השבת.

לקראת סיום הסעודה, נשא דברים הרה"ג רבי יום טוב רובין שליט"א מחשובי בני הקהילה בשכונת התמר, בעומק עניין שמיטה ויובל שנאמרו בפרשת בהר, אשר נובעים מקדושת הארץ, שעיקרה נובע מהציווי הקדמוני שאמר הקב"ה לאברהם אבינו ע"ה "לך לך מארצך וממולדתך", אשר מבטא שהקיום הכי בסיסי של האדם, שהינה הקרקע המוצקת מתחת לרגלי האדם, וכל אדם באשר הוא נולד עם ארץ אשר היא של אבותיו, הרי לאיש הישראלי גם זה ניתן לו מאת ה', וזהו שורש קדושת הארץ. וקישר את הדברים לקהילתנו הקדושה, אשר היא מהווה "בית" לכל חברה.

כמו"כ נשא אמרותיו הרה"ג רבי שמעון קירשנבוים שליט"א מחשובי בני הקהילה בשכונת הגפן, שביאר עומקם של דברים על פי יסודות רבינו שליט"א בסגנון פרשיות שנישנו בכמה חומשים, שיש בכל מצוה טעמים וגדרים שונים וכל אחד נובע משורש החומש שעוסק בו. ולסיום עמד על הייחודיות של קהילתנו, אשר רבינו משמש בה כ"רבו מובהק" לכל אחד מבני הקהילה, מכיון שמלמד ארחות חיים, והבנה מעמיקה בדרך התורה בהלכותיה ובהשקפתה, ובכל מישורי החיים, ועל כל אחד ואחד מבני הקהילה ניכר מהיכן שאב עיקרי תורתו.

בסעודה השלישית שעת רעווא דרעווין, נשא רבינו שליט"א את המשא המרכזי, בדברי חיזוק ביסודות האמונה והדת, בשננו את יסודות הביטחון המלווים את האיש הישראלי כל ימי חלדו על כל צעד ושעל, ובהליבו את יסודות התפילה שעיקרה עבודת הלב, ולא כמצוות אנשים מלומדה.

לקראת סיום, הפתיעו בני הקהילה והגישו לרבינו שליט"א שי הוקרה רב ערך, כאשר התנדבו יחד כל אחד כפי יכלתו, לתרום את ההוצאות עבור הדפסת ספר "בן מלך" על ענייני 'גלות וגאולה', אשר עומד לצאת לאור בקרוב. במעמד זה הגיש הר"ר יעקב משה גוטליב שליט"א אשר יזם וארגן את התרומה רבת ערך זו, תעודת הוקרה מרשימה לרבינו שליט"א כהוקרה והערכה על מסירות נפשו בעניינים הרחנניים של קהילתנו הקדושה, אשר אנו זוכים לצקת מים על ידו.

את מעמד הגשת התעודה הנחה הר"ר יהודה רובין שליט"א, אשר תיאר את השתלשלות הדברים מהגיית הרעיון ועד להוצאתו אל הפועל, והודה נרגשות לחברי

כמו כן פורס רבינו את משמעות זמירות השבת, ויוצק את תוכן יום השבת בכל מהלך הסעודה, ומראה באצבע איך כל הלכה ומנהג תופסים משמעות המבטא את מהותו של יום השבת.

במבט מהצד, היה נראה מחזה הוד זה, כ"אב" המסב לשולחן פאר עם "בניו", ולא לחינם אמרו חכמינו "ושננתם לבניך - אלו התלמידים" (ספרי ואתחנן ט'), ומה נהדר מראה כהן היושב בראש השולחן.

ואכן באמצע הסעודה בירך רבינו בברכה אבהית ונרגשת את כל הציבור ומשפחותיהם, ולאחר מכן נשא שיחת קודש רבת הוד מענייני השבת ועיטר את השולחן בדברי תורה פתגמין יקירין מתוקים ונחמדים, כשהציבור כולו מאזין בקשב רב.

זמירות השבת ברב עם, בוקעים שבעה רקיעים, ולרגע אופפת ומעלה אותך לעולם אחר, בו הנך חוזה את הכפורת וענני הקטורת, והלויים מתופפים במצלתיים ובכל כלי שיר, ומזמרים בנעימה לכבודו של בורא עולם ומלואו.

אזירה נעלית זו תואמת את דברי רבינו, שבשונה מהמועדים, רק בשבת תיקנו הקדמונים לומר "זמירות", לפי ששבת קודש הוא יום ה', וכנסת ישראל מסבים לסעודתו של קודשא בריך הוא וביתנו בחינת בית ה', ואנו בבחינת כהנים ולויים משרתי ה', ולכן תיקן האר"י ז"ל "אסדר לדרומא מנרתא דסתימא. ושלחן עם נהמא בצפונא ארשין", דוגמת המנורה והשולחן בבית המקדש.

ואם חשבתם שבסיום סעודת השבת הציבור פורש לשינה, לא כן. עת האפיל שמש נגהו, וכוכבי הערב משגרים זוהרם לעבר עולמו המופלא של הבורא, מתכנסים בני הקהילה עם רבינו לשבת אחים גם יחד, בשירה וזמרה לכבוד השבת עד כי רן יחד כוכבי בוקר, בשילוב דברי תורה עמוקים ורזים נפלאים מעניין השבת.

ולמחרת בבוקרו של יום השביעי, בית הכנסת מתמלא חיש, בתפילה רעננה המלאה תהילה ושבח, אשר במרכזה עומדת תפילת "נשמת" אשר היא מבטאת את מעלתה של עבודת השירה ביום השבת, אשר בה "נשמת כל חי תברך", ולא רק משירי דוד עבדך כבשאר ימות החול, אלא האדם מוסיף מעצמו שיר ושבח "על כל שירי דוד", בהשתפכות ללא גבול וקץ. בהתכנסות זו, קטעי התפילה ממלאים את כל ישות האדם, ומבטאים את המיית האדם ותשוקתו לבורא היוצר נשמת כל חי.

בסעודת יום השבת קודש, נשא רבינו שליט"א דבריו

סעודות השבת בטוב טעם ודעת.

הקהילה אשר נרתמו חושים והוזילו מהונם למען הרבות תורה ודעת.

כמו כן הודו מקרב לב למארגני שבת זו, האברכים החשובים העוסקים בצרכי ציבור באמונה הרב מתתיהו דייטש הרב אברהם אבא סירוטה הרב נחמיה חשין והרב משה חשין ובירכו אותם ברכה נאמנה.

לסיום, ניגש הר"ר שלמה הרצל שליט"א והודה נרגשות לרבינו בשם בני הקהילה, מתוך הודיה להשי"ת שזה עתה נתחדש כנשר נעוריו, ויצא לשבות בצוותא עם בני הקהילה לאחר הפסקה של כשנתיים ימים.

ובעמדנו על סף השבת נעמד רבינו ונתן שבח והודאה לה' ית"ש על כל הטוב אשר עושה עם קהילתנו הקדושה, ומרעיף עלינו חסדו וטובו כה יתן ה' וכה יוסיף. ונתן הודאה מיוחדת על שנתן לנו את שבת קודש זו ברוב נועם ורוממות והשראת קדושה מיוחדת ונפלאה, ובסיום נשא תפילה אל אבינו שבשמים -

חברי הקהילה הביעו את תודתם לתורמים הנכבדים אשר הוזילו מהונם לכבוד השבת, ה"ה הרב יוחנן ערנטל על שנתן את חסותו על השבת, והרב יהודה סופר, הרב אלחנן דייטש, הרב מנחם שיינברגר, הרב שלום שטיינברג, והרב מרדכי משי-זהב, ואחרון חביב, מי שהוזיל מאונו ומאודו הר"ר דוד רוטמן בעל קייטרינג "מעדני מלך", אשר הכין את

אָנָּא ה' - זַכְנוּ לְקַבֵּל שְׁפָתוֹת מִתּוֹךְ רוֹב שְׁמֵחָה וּמִתּוֹךְ עֶשֶׂר וְכָבוֹד וּמִתּוֹךְ רִיבוּי קְדוּשָׁה וְטָהָרָה. וְהִנְחִילֵנוּ יוֹם שְׁפוּלוֹ שֶׁבֶת וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים.

הרב חיים יוסף מינצברג
בית שמש

ביורוי הלכה / בעריכת הרב ברוך וייספיטש

פתיחת מגירה בשבת

התנאים הנ"ל המתירים בבונה בבנין. ושיעור ארבעים סאה הוא אמה על אמה ברום שלש אמות, ונמדד עם עובי הדפנות בלא עובי הליסטים והרגלים כיון שאינם משמשים לשימוש הכלי, [ובמחצית השקל שם מביא בשם ספר 'מעיל צדקה' לגבי עריסת תינוק ששם מצרפים גם הרגלים לשיעור מ' סאה, כיון שהם משמשים לנדנד התינוק והוא חלק משימושו, יעו"ש. ונראה לפי"ז דה"ה רגלים של שולחן גם יצטרפו לשיעור מ' סאה כיון שהם משמשים לעיקר שימוש השולחן, דהיינו להגביה את הדף לצורך שימושו ולא שייך שולחן בלא רגלים, ואינו דומה לרגלים של ארון שאינם באים אלא להחזיק את הארון ושייך ארון ושימוש ארון גם בלעד, ודו"ק] ע"כ ההקדמה.

ועפ"י הדברים האלו נראה דה"ה מדף או מגירה הקבועה בקיר, או ששיעור הכלי שבו הוא נמצא הוא יותר מארבעים סאה, יהא תלוי בתנאים הנ"ל, ולכן אם הדרך של המדף או המגירה היא להוציאו ולהכניסו לגמרי תדיר דהיינו לפחות מל' יום מותר להוציאו ולהכניסו אבל אם אין דרכו להכניסו ולהוציאו לגמרי תדיר יהא אסור להכניסו ולהוציאו לגמרי משום דמיחזי כבונה.

[ומה שפותחים וסוגרים את המגירה לצורך שימושו בלא שמוציאים אותו לגמרי לא נחשב משום זה כדרכו להוציאו תדיר, כיון שעדיין מכונס הוא בארון מעט ולא נידון כלל כבונה וסותר אלא כמשתמש בארון, וכן מפורש הוא בחיי אדם המובא להלן].

ג. עוד יש לדון לאסור טלטול המדף והמגירה באופנים מסויימים משום מוקצה.

והוא, אם הארון קבוע בקיר ואין דרכו להוציאו ולהכניסו תדיר

שאלה: האם מותר להוציא ולהכניס לגמרי מדף או מגירה של ארון או שולחן בשבת.

תשובה: דין זה כרוך בכמה נושאים בהלכות שבת. א. איסור בונה. ב. גזירת חז"ל ד'מיחזי כבונה'. ג. איסור טלטול משום מוקצה. ד. איסור עשיית אהל. והאיסור משתנה לפי האופן הקיים, ונבארם אחת אל אחת בעז"ה.

א. איסור בונה. לפי המבואר בשו"ע אר"ח סימן שי"ג דנקטינן להלכה דאין בנין וסתירה בכלים באופן שדרכו להיות רפוי, א"כ ה"ה הכא בנידון דידן מכיון שהמדף והמגירה יוצאים ונכנסים בקלות דינו כרפוי ואין בזה משום איסור בונה (וכן מבואר בחזו"א). אם לא שדרכו לצאת וליכנס בחוזק קצת דאז אסור להוציאו ולהכניסו אפילו ברפוי גזרה שמא יהדקו, כמבואר שם בשו"ע.

ב. אולם עדיין יש לדון ולאסור באופנים מסויימים משום דמיחזי כבונה, ויש להקדים לזה ההקדמה קצרה.

והוא, דמבואר שם בשו"ע דאף שהתירו בנין וסתירה בכלים בדרכו להיות רפוי, מ"מ בבנין ממש אסור באופנים מסויימים אף ברפוי משום דמיחזי כבונה, והתנאים המבוארים שם הם, דתלוי באם הדרך לבנות ולסתור חלק זה שרוצה להוסיף לעתים קרובות, דהיינו לפחות משלושים יום, אז לא אסרו אף משום מיחזי כבונה, אבל אם אין הדרך לבנות ולסתור תדיר אסרו אפילו ברפוי משום דמיחזי כבונה, יעו"ש. עוד יש להקדים הא דמבואר בסימן שי"ד דכל כלי ששיעורו ארבעים סאה נידון כ'בנין' לגבי מלאכת בונה ולא כ'כלי', וצריך שיהא בו

המשך מעמוד הקודם

ד. עוד יש לדון לאסור משום עשיית אהל. דאיתא במשנה ברורה בשם החיי אדם - **דטיש קעסטל שנשמט כולה מן השולחן אם יש בעומק חללה טפח אסור להחזירה שעושה אהל וכו' ומ"מ אין למחות בהנהגים להקל דיש להם על מה שסימוכו** (סימן ש"ד ס"ק מ"ח). ועיי"ש בשעה"צ שהביא דהקיצור שולחן ערוך דחה דברי החיי אדם ועיי"ש שהוא מיישב דבריו. וע"ע בחזו"א שתמה על החיי אדם. והעצה הפשוטה לצאת ידי כל השיטות היא למלאות את חלל המגירה עד שלא יהא חללה טפח ולהכניסו כך, ואח"כ יכול להוציאם.

אז דינו כדלתי הבית שאינם מוכנים לטלטול ואסורים בטלטול. אולם אם הוא ארון שאינו קבוע בקיר אפילו אם שיעורו גדול יותר מארבעים סאה מותר לטלטלו כיון שהוא מוכן אגב הארון, אם לא שהארון מוקצה משום שהוא יקר בעיניו והוא נזהר מלהניעו והוי מוקצה מחמת חסרון כיס דאז גם המדף והמגירה אסורים בטלטול. ואם היו שם על המדף דבר מוקצה האסורים בטלטול אפילו אם עכשיו אינם נמצאים על המדף או המגירה אסורים בטלטול כדין בסיס לדבר האסור שאסור בטלטול אפילו לאחר שהורידו ממנו את המוקצה.

תורה ודעת

ברכות שמים מעל

שגורה בזאת לידינו החשוב והנכבד, איש חי ורב פעלים לתורה ולתעודה, אשר ליבו ער לכל דבר שבקדושה, ומסייע לכל ענייני קהילתנו הקדושה, ולמערכת תורה ודעת: בפרט

הרב ישראל אהרן קלצקי שליט"א
ורעייתו החשובה תחי רבת החסד מנב"ת

לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בתו המהוללה תחי עב"ג בשעט"מ יתברכו מאת ה' בכל הברכות האמורות בתורה למחזיקיה הגויה ותומכיה ויזכו לרווח רוב נחת דקדושה מהם ומכל יוצ"ח

ואך טוב וחסד ירדפו אותם כל הימים ובכל אשר יפנו ישיכלו ויצליחו.

המערכת

המרכז הגדול לחינוך

קהל עדת ירושלים - ישיבת המתמידים

ברכת מזל טוב

שלוחה בזה אל מע"כ האברך החשוב, המחנך הדגול המדריך אותנו על דרך אמת, ה"ה

הרה"ג רבי **מאיר אקער שליט"א**

לרגל השמחה השרויה במעונו בהנכנס בנו לעול תורה ומצוות במז"ט יהא רעווא ויזכה לרווח רוב נחת דקדושה ממנו ומכל י"ח מתוך אושר עושר וכבוד כל הימים, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים.

ברכת מזל טוב

לאחי היקר והחשוב, הגיע בתורה הרב **עמרם לינדר שליט"א** לרגל הולדת בנו במז"ט

אליהו לינדר

ברכת מזל טוב

לידינו היקר העושה לילת כימים ביגיעת התורה הרב **עמרם לינדר שליט"א** לרגל הולדת בנו במז"ט

עמרם כהן

ארגון יתומים בארץ ישראל

"בננו"

ברכת מזל טוב

שגורה בזה מעמקי לב רוגש, למייסד ויו"ר ארגונו היקר והנעלה, אביר החסד ואציל הרוח, אב ופטרונו למאות אלמנות ויתומים ונכי לבב בארץ הקודש

הרב מאיר אליהו אקער שליט"א לרגל יום שמחת ליבו בהנכנס בנו היקר יניק וחכים כמר **חיים ישעיהו הי"ו** לנעים עול תורה ומצוות

ישא ברכה מאת ה' ויצליח בכל מפעולותיו הברוכים, ואבי יתומים ודיין אלמנות יהא בסעודו וישלח ברכה והצלחה בכל מעשיו ידיו וירווח רוב נחת דקדושה מכל י"ח שיחיו ופועל ידיו יציה עדי נזכה לשמוע פעמי מברש בהר מרום הרים.

המברכים

משפחת "בננו"

קהל עדת ירושלים - בית שמש

בית המדרש נחלה ומנוחה בית הכנסת ענבי יצחק נרבי"ב בית הכנסת בשכונת חפציבה

ברכות עד בלי די

נשגר קמיה האי גברא יקירא, אהוב למקום ונחמד לבריות, העושה ומעשה למען הקהילה להצלחת בתי מדרשינו ולשגשוגו, ה"ה

הרב בן ציון שטיינברג שליט"א

יתן ה' וירווח רוב נחת ממנו ומכל יוצ"ח ובהמשך פעליו הכבירים למען התורה ולומדיה יתברך מאת ה' בכל מילי דמיטב

המברכים מקרב לב

מתפללי בתי המדרש

אברכי הקהילה

כולל מתיבתא להוראה - ביתר עילית

צור ברכות

שגורה בזה להאי גברא רבה ויקירא, מקים עולה של תורה במסירות נפש, אציל הנפש וכביר המעש, נחמד ואהוב למקום ולבריות, גאון החסד, המוסר נפשו למען הצלחת הכוללים

ה"ה הרב **בן ציון שטיינברג שליט"א**

לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו במז"ט ובשעט"מ

יתן ה' וירווח רוב נחת דקדושה ממנו ומכל י"ח, ויזכה להמשיך במלאכת הקודש ביתר שאת בעוון ותעצומות מתוך אושר עושר וכבוד כל הימים, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים.

מיטב הברכות והאיחולים

נשגר בזה להאי גברא רבה ויקירא, העוסק בצרכי ציבור באמונה במסירות מופלאה, טוב ומייטיב לכלל ולפרט, רב פעלים לתורה ולחסד, מעמודי התווך של קהילתנו הקדושה בעיר בית שמש, נחמד ואהוב למעלה ולמטה

ה"ה הרב **בן ציון שטיינברג שליט"א**

לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו במז"ט ובשעט"מ

יתן ה' וירווח רוב נחת דקדושה ממנו ומכל י"ח, ויזכה להרבות פעליו הברוכים במלאכת הקודש מתוך אושר עושר וכבוד כל הימים, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים.

המאתלים מקרב לב:

אלקנה וייסנטרן אפרים שוטלנד משה כהן, נחמיה בר"י חשין יחזקאל קלפולץ, אהרן קירשנבוים

ברכת מזל טוב

לידיי ורעי נכחי, מוסר נפשו מאוור למען הוולת, ליבו לב זהב ופוחח כאולם להיטיב לבריות

הרב בן ציון שטיינברג שליט"א

לרגל הולדת בנו במז"ט

כעתירת **אלימלך מינצברג**

ברכת מזל טוב

לידיי ורעי בלר' המוסר נפשו למען הכלל והפרט, אהוב למקום ולבריות

הרב בן ציון שטיינברג שליט"א

לרגל הולדת בנו במז"ט

מקרב לב **אשר אייזנברג**

ברכת מזל טוב

לידיי היקר, מקים עולה של תורה

הרב בן ציון שטיינברג שליט"א

לרגל הולדת בנו במז"ט

בן ציון כהן

ברכות שמים מעל

לידינו הנעלה איש אשר רוח בו, העומד לימינו בכל עת ועונה

ה"ה הרב **בן ציון שטיינברג שליט"א**

לרגל הולדת בנו שיחי למז"ט

ויזכה ה' לרווח נחת ממנו ומכל י"ח ולגדלו לתורה לחופה ולמעשיו

מקרב לב

ארגון קמחא דפסחא בית שמש

ברכת מזל טוב

שלוחה בואת א ייר' ת"ח מרובה שיעבה, אהוב נוח לבריות, חכם לב ונעיל חסד במסירות לכלל ולפרט,

הגאון רבי שמעון רבינוביץ שליט"א

לרגל איווטי ביתו חתי בשעט"מ

עב"ג הבר"ח בחיי שייבתנו המעטיה כמר **יעקב ניי** בן אחי הגדול ר"מ ומרביץ תורה בקהילת שטת הנפן ביתר עושר הרים וטוחנו זה בזה ברעיון ובסדרא במרא ובחלכה

הגאון רבי שמעון קירשנבוים שליט"א

עב"ג הנפן בשפן הגוף דבר נאה ומתקבל, יהו רצון שהיווה יעלה יפה לת"ח לנורא יעב"ג ותפארת המספחות החשובות.

באהבה רבה

משה קירשנבוים

בסימן טוב ובמזל טוב

בשבח והודיה לבורא עולם מתכבדים אנו להזמינם להשתתף בשמחת נישואי בנינו היקרים

החתן **חיים יוסף טוב** הכלה **נחמה**

שתתקיים א"ה בשעט"מ ביום שלישי פרשת קרח י"ט סיוון תשע"א

באולמי 'הדר תוניק' רח' כנפי נשרים 64 גבעת שאול ירושלים

החופה בשעה 6:30 לפני השקיעה

נשמח לראותכם משתתפים בשמחתנו

שלמה זלמן בלוי יוסף חיים שיינברג

בסימן טוב ובמזל טוב

בשבח והודיה לבורא עולם מתכבדים אנו להזמינם להשתתף בשמחת נישואי בנינו היקרים

החתן **אריה לייב** הכלה **זיסל רחל**

שתתקיים א"ה בשעט"מ ביום שלישי פרשת קרח י"ט סיוון תשע"א

באולמי 'שירת ירושלים' רח' כנפי נשרים 64 גבעת שאול ירושלים

החופה בשעה 6:30 לפני השקיעה

נשמח לראותכם משתתפים בשמחתנו

יהושע צבי יודלביץ מתתיהו הירשמן

בסימן טוב ובמזל טוב

בשבח והודיה לבורא עולם מתכבדים אנו להזמינם להשתתף בשמחת נישואי בנינו היקרים

החתן **שמהה בונים** הכלה **ליבא ביינדל**

שתתקיים א"ה בשעט"מ ביום א' פרשת קרח י"ז סיוון תשע"א

באולמי 'הדר תוניק' רח' בית הדפוס 11 ירושלים

החופה בשעה 6:30

נשמח לראותכם משתתפים בשמחתנו

חיים בר"ג הישמן יעקב בר"מ סגל

בסימן טוב ובמזל טוב

הנני להזמין

לשמחת חתונת בני בכורתי שת"ח

אשר תתקיים בעז"ה בשעט"מ ביום חמישי י"ד סיוון תשע"א

באולמי 'עשות חיה' בורו פארק ניו יורק

כל ידידי ומכירי מוזמנים בזה בהזמנה אישית להשתתף ולשמוח בשמחתנו

הזמנות פרטיות בארץ ישראל לא נשלחו

ישראל אהרן קלצקי

בסימן טוב ובמזל טוב

בשבח והודיה לבורא עולם מתכבדים אנו להזמינם להשתתף בשמחת נישואי בנינו היקרים

החתן **מאיר אליהו** הכלה **תושיה**

שתתקיים א"ה בשעט"מ ביום שני פרשת שלח י"א סיוון תשע"א

באולמי 'תמיד' (העוגל) כביש רמות ירושלים החופה בשעה 6:00

נשמח לראותכם משתתפים בשמחתנו

חיים הלוי חזן יהודה שיינפלד

הזמנות פרטיות לא נשלחו

נא לראות הזמנה זו כאישית

052-767-5009